דרוש בעניני אמונה פשוטה

דרוש בעניני אמונה שאמרתי בישיבה בין חברים מקשיבים נגד הפותחים פיהם עתק בגאוה ובוז ומלעיגים על דברי רבותינו ז"ל והתורה הק', באמרם שכל הדברים המקובלים לנו באמונה פשוטה מדורי דורות עד משה רבינו ע"ה צריך להסביר ולקרבם לשכלם הדל באופן מוחשי כדי שתתקבל על הלב דאם לא יבינו יאמרו שהוא משל ומליצה, ורוצים לדמות עצמם לראשונים כמלאכים קדושי עליון ומצוקי ארץ עם דעתם ומוחם הקטן כביצת הבינים וגרגיר חול שעל שפת הים ומושרשים משוקעים בתומריות ותאוות עולם הזה והבליו, ולבם בל עמם ולא ידעו במה יכשלו, כי בסוף מה שלא יבינו לא יאמינו או יהיו מסתפקים בדבר ויהיו מקצצים בנטיעות רח"ל ואל ידמו עצמם אל הראשונים אשר לבם כרוחב האולם ויראת ה' תמיד נגד עיניהם והאמת נר לרגלם. ויתבן גם כיון שישבו בגלות בין הגוים ונדולי חכמי ישראל אחרי שידעו כל התורה כולו כגון הרמב"ם ואבן עזרא והבחורי והרלב"ג, היו להם מלחמה תמידית בקום הדת בין גדולי ושרי העמים הצרכו להסביר דברים כפשטן כדי שיוכלו להתקיים בגלות, לא כן עמנו אלא כמו שאמר דוד המע"ה, אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי להאמין הדברים כפשטן ובתמימות בלי שום התחכמויות כמו שקבלנו מדורי דורות, וכבר אמרו חז"ל (שבת קיב:) אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים ולא כחמורו של ר' פנחס בן יאיר, לזאת אמרתי אשיחה ויידווח לי, כמה מאמרי חז"ל שמביאין הדברים.

איתא במסכת סנהדרין בפרק חלק (צ.) האומר אין תחיית המתים מן התורה אין לו חלק לעולם הבא. ומפרש רש"י שכופר בכל הדרשינן מנין לתחיית המתים מן התורה, ואפי' יהא מודה ומאמין שיהיה תחיית המתים מן התורה, דמה לנו ולאמונתו וכי מהיכן הוא יודע שכן הוא, הלכך כופר גמור הוא, ע"כ.

נמצא דשורש כל הי"ג עיקרים שמנה הרמב"ם, אשר הם יסודות אמונתינו אמת שורש הכל אחד הוא, דהתורה היא אמת ומה שכתוב בה אמת הוא, וניתנה ע"י נביא אמת והתורה מן השמים וכו', וא"כ סוף דבר שיש לפנינו אני מאמין אחד שהתורה אמת ומעתה א"א לנו לומר על דברי התורה שהם כמשל ומליצה כי אם בקבלה בגמרא או מהראשונים ז"ל, דמאחר שכל דבר הבלתי מובן יפרש שנאמר למשל בלבד, א"כ כל האמונה שלו מיוסדת על ההבנה בלבד ומה לנו ולאמונתו וכי מהיכן יודע שכך הוא, כלשון רש"י הנ"ל. ועיין במהרש"א בח"א (ב"ב עג:) על הסיפורים המופלאים של רבה בר בר חנה, שכתב בהתחלה ז"ל, אף כי באמת אין להכחיש פשט הדברים וכו', ובא"ד, ודע כי יש לנו להאמין בכל הדברים האלו כפשטן ואף שהמפרשים האריכו בדרוש הזה לפי כוונתם אין הדברים יוצאים ממשמען, עכ"ל.

ובגמ' בבא בתרא (דף עה.) דריש ר' יוחנן עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים וחוקק בהן עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלים, לגלג עליו אותו תלמיד, השתא בביעתא דציצלא (בביצת עוף קטן) לא משכחינן, כולי האי משכחינן. ליתים הפליגה ספינתו בים, חזא מלאכי השרת דיתבי וקא מנסרי אבנים טובות ומרגליות, שהם ל' על ל' וחקוק בהם י' ברום כ', אמר להו הני למאן, אמרו ליה שעתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים, אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דרוש רבי לך נאה לדרוש באשר אמרת כן ראיתי, א"ל ריקא אלמלא ראית לא האמנת, מלגלג על דברי חכמים אתה, נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות, ע"כ.

ויתבן גם שהיה בעל מדריגה שראה מלאכי השרת, וגם רבי יוחנן אמר לו אלמלא ראית לא האמנת - מלגלג על דברי חכמים אתה, משמע שראה, ועכ"ז כיון שלא האמין בתחילה הריהו כופר ונעשה גל של עצמות.

והנה בסוף פרק המדיר בממ' כתובות (עז:) מובא דכ"ד מוכי שחין ובעלי ראתן קשה מכולם, ופירש"י היינו שיש לו שרין במוחו. ויש לרמוז בזה הטעם שמגדיר מכה זו בבעלי ראתן מלשון ראייה, אלא לפי שרק מאמין במה שרואה בעיניו הרי שמוחו מקולקל ויש לו שרין במוחו, לכך קרינן ליה "בעלי ראתן", מפני שמחלה זו שורשה ובאה להם משום שמאמינים רק במה שעיניהם רואות, ולכן זה שמם אשר יקראו להם "בעלי ראתן". והנה אמרו שם בגמרא דקא מכריז ר' יוחנן

הזהרו מזבובי של בעלי ראתן. ויש לפרש דר' חוחנן (שם) היה מזהיר להזהר בתלמידי אותן בעלי ראתן, והייגו מאלו שאינם מאמינים עד שיראו.

אח"כ הראוני בספר ליקוטי עצות למוהר"נ מברסלב זיע"א אמת ואמונה סימן נ', ואלו דבריו שם: יש חכמים שהם חכמים אפילו בחכמת התורה ואין להם אמונה, ואלו חכמים נקראים בעלי ראתן, וצריך להתרחק מהם ומשכנותם בכל מיני התרחקות שהזהירו חז"ל להתרחק מבעלי ראתן, כי הבל פיהם מזיק מאד לאדם כשר, ואף יכול ליפול וכו', ויותר טוב להאמין גם בשטותים כדי להאמין גם באמת, מלכפור בכל ח"ו דהייגו לכפור בשטותים ושקרים, ועי"ז נעשה הכל ליצנות אצלו וכופר גם באמת. ובסימן כ"ח כתב, אמונה אין שייך אלא בדבר שאינו יודע טעם ואעפ"כ אצל המאמין הדבר גלוי כאילו רואה בעיניו את הדבר מחמת גודל אמונתו השלימה, עכ"ל. חזינן ג"כ שפירש מכת "בעלי ראתן" על מדה רעה זו.

ובגמרא תענית (ה:) איתא, א"ל רב נחמן לר' יצחק לימא מר מילתא, א"ל הכי א"ר יוחנן אין מסיחין בסעודה שמא יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה, בתר דסעיד א"ל הכי א"ר יוחנן יעקב אבינו לא מת, א"ל וכי בכדי ספדו ספדניא ותנטו חנטייא וקברו קברייא, א"ל מקרא אני דורש שנאמר (ירמיה ל, י) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שביים, מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, ע"כ. ופירש"י, לא מת, אלא חי הוא לעולם. בכדי, וכי בחינם ספדו ספדיא וחנטו חנטיה דכתיב ביה (בראשית נ, ב) ויחנטו (אותו) ויספדו (לו). מקרא אני דורש, והאי דחנטו חנטיא סבורים היו שמת. מה זרעו בחיים, שיביאנו בגולה כדי לגאול את בניו לעיניו כמו שמציינו במצרים ויוא ישראל וגו' ודרשינן ישראל סבא ודחנטו חנטיא נרמה להם שמת אבל חי היה, ע"כ. הרי שרש"י מאור עינינו פירש הדברים כפשטן שיעקב אבינו חי אלא שנדמה להם שמת.

וידועים דברי חז"ל (תענית יא.) דבעלמא ראתי, קורות ביתו של האדם יעידו עליו ברין כמו שנאמר אבן מקיר תזעק וכפים מעץ יענה. ואף אם יבוא אחד ויפרש דהכונה למשל ומליצה והוא "בחונה" בלבר, הרי הדברים נסתרו מהמובא במהר"ח ויטאל (שער הגלגולים) שהביא על רבו האריז"ל דהיה מבין שיחת הדומם, והשוה להבתוב אבן מקיר תזעק וגו', וז"ל ובענין השגתו אין הפה יכולה לספר הכללים של מיני החכמות ומכ"ש פרטי כל מיז ומיז אמנם מה שראיתי בעיני דברים

נפלאים ואמיתים הם אלו. היה יודע להמשיך לפניו נפש מי שתהיה, או מן החיים או מן הנפטרים, מן הראשונים או מן האחרונים, ושואל מהם כל רצונו בידיעת העתידות וברזי התורה. גם היה נגלה אליו אליהו הנביא ז"ל ומלמדו. גם היה מביר באותיות המצח ובחכמת הפרצוף ובאורות שיש בעור גוף האדם ובאורות שבשערות, ובצפצופי עופות, ובשיחת דקלים ואילנות ועשבים, ואפי' שיחת הדומם כמש"ה אבן מקיר תזעק (חבקוק ב, יא) וגו'. ושיחת להבת הנר, ולהבת נחלי אש, ורואה המלאכים המכריזים בעולם כל ההברות כנודע, ומדבר עמהם ובקי בכל העשבים ובסגולותיהם האמיתים, וכאלה רבות לא יכילם ספר לא יאמינום השומעים כי יסופר להם ואשר עיני ראו ולא זר כתבתי באמת, עכ"ל.

וכדאיתא בגמ' שבשעת הדין יעידו כותלי ביתו, וכן איתא בזהר פ' וארא (דף עח), דהקב"ה עושה שליחות לעשות נם גם ע"י דומם. ומיוסד ג"כ ע"פ הקרא אבן מקיר תזעק, והוסיף שם דהנם הראשון במצרים התחיל ע"י דומם ע"י עץ יבש דממה אהרן נהפך לנחש, ומפורש יוצא מדבריהם דכך הוא פירוש הכתוב כפשוטו, וכן במי מריבה פירש רש"י בפ' חקת (במדבר כ, יב) עה"פ יען לא האמנתם בי להקדישני וז"ל, שאילו דברתם אל הסלע והוציא, הייתי מקודש לעיני העדה, ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה, מקיים דבורו של מקום, ק"ו אנו, עכ"ל.

ועוד אין לנו צורך להביא מן המפורש בהרבה מקומות, דמוכרח שיש בחיזה גם לדוממים ובעלי חיים, אף דלעיניו אינו מבעי וכאמור באבנים ועצים לעיל, וכמו"כ בבריאת העצים (בראשית א, יב), על הפסוק ועץ עושה פרי הביא רש"י מדברי חז"ל דאע"פ שלא נאמר למינהו ברשאין בצוויתן, שמעו שנצטוו האילנות על כך ונשאו ק"ו בעצמן, וכיוצא בזה בפרק שירה שמנו כל שירת החיות, וג"כ מפורש בזוהר על הפרות שהביאו הארון שאמרו שירה דהוא לפי פשוטו וכל זמן שהיה הארון ביניהם היתה השפעה על החיות וכו'.

ומסופר בראש ישיבה אחד שיהיה אצל מרן החזו"א, והתבטע על חז"ל מסויים שהוא "נוזמא" ולא ענהו, אלא ששוב לא נתן לו החזו"א לנגוע ביין, וזכורני כששוחחתי עם הרה"ג רבי אפרים מקויב זצ"ל מבאי ביתו של החזו"א, ואמר לי בשמו דבהיום אין "בופרים". כי אם עמי הארצות בלבד. וכששאלתי אם יודע

על הסיפור הנ"ל שהיה אצל החזו"א ונהג בו כדין אפיקורס השיב לי דראש ישיבה שאני, ור"ל עד היכן אפשר להגיע.

ובבר כתב זקני הגאון הצדיק הגרי"ז ידלר זצ"ל, בספרו "תפארת ציון" על המשניות (כלים פ"ח מ"ד) וז"ל: הרי זה אומר ממאיך לא טמאוני ואתה טמאתני. אפשר לומר דכוונת התנא בזה להזהיר להרחיק את עצמו ממי שנתקלקל ביסודי הדת ע"י שנתקרב להמינים, דהגם שיודע בעצמו דהמינים בעצמם אינם יכולים להעבירו ח"ו על דעתו, על שאין דבריהם נשמעים לו, שתכלית שנאה שנא אותם, כדרך האנשים השלמים ברתם, אבל זה שנתקלקל ע"י התקרבותו להמינים שאין השנאה אליו כמו להמינים עצמם, אפשר שיהיה ח"ו דבריו הטמאים נכנסים אל לבו, שעל זה שייך המשל ממאיך לא טמאוני ואתה טמאתני, ודפח"ח.

וע"כ מן החובה לאחוז בדרך המסורה כפי שנהגו רבותינו הקדמונים שעסקו כל ימיהם בגמ' ובהלכה, ולא בעניני אמונות ודעות בכל מיני צורות, כי בודאי אינו מן התבונה להתחכם שאפשר לדבר על אמונה ואינו מזיק כי הלא המסקנא תוכל להוביל לידי זה שלא יאמינו מה שלא יבינו ועליהם לתור ולשנן שכל דברי נביאים אמת, פשוטה ומשמעה, כן יש לזהר בשקונים תפילין ומזוזות וכו' לקנות מסופר מאמין בתורה וחז"ל כפשוטן.

משה ארי' פרוינד

בן הגאה"צ מהר"י וצ"ל אבדק"ק .הוניאד יצ"ו

רב ואב"ד

לכל מקהלות האשכנזים פעיה"ק ירושלים תובב"א

וי"ט דישיבת "ישב לב" דסאטמאר

בס"ד יום ה' לס' ואתי' עמך ואברכך ער"ח כסלו שנת תשנ"ה פעיה"ק ת"ו

הלום ראיתי עלים לתרופה חידושים ובאורים ציצים ופרחים בפלפול ובהגדה על סדר פרשיות התורה מאת אחד מגאוני ירושלים וכו' רבי יהודה רבינוביץ שליט"א, בקראו שמו "כרם חמד".

והנה הגאון הנ"ל כבר פקיע שמי' בפה עיה"ק ת"ו, בתורתו וצדקתו, ורבים יאותו לאורו לקבל מפיו לקח טוב בהלכה ואגדה ותוכחת מוסר, ובפרט מה ששמע מגדולי וצדיקי הדור וללה"ה אשר הרבה להתאבק בעפר רגליהם, וזכה ליצוק מים על ידיהם, וחובה יתירה נודעת לו ותה"ל זה הרבה שנים דולה ומשקה מתורתן לשומעי לקחו להדריכם במסילה אשר בית ק"ל עולה דרך התורה והמסורה.

ועתה כאשר התעורר להעלות הדברים על מוב"ח הדפום ולהפיץ מעיינותיו חוצה הנני בברכתי להדר"ג המחבר שליט"א כי יזכה לברך על המוגמר בקרוב בבריות גופא ונהורא מעליא ויזכהו השי"ת להמשיך במשימתו הק' להגדיל תורה ולהאדירה, ולהעמיד את שומעי לקחו ותלמידיו בקרן אורה, מתוך נחת ושמחה שפע ברכה והצלחה באו"נ הטהורה וכנפש המצפה לראות במהרה בהרמת קרן התורה וישראל בביאת משי"צ בב"א ובאעה"ח.

רבינו שלמה אלקבץ זיע"א

מחבר הפיוט 'לכה דודי'

נגד "פשוטו של מקרא"

(שרש ישי דף לד עמ' א)

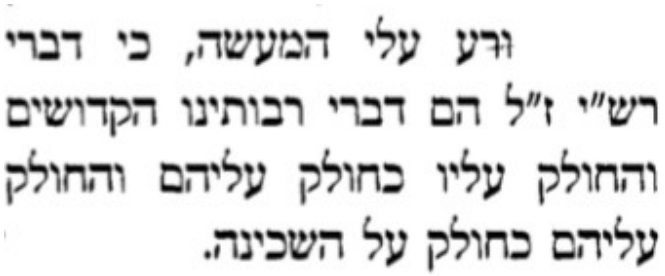

ודע עלי המעשה, כי דברי
רש"י ז"ל הם דברי רבותינו הקדושים
והחולק עליו כחולק עליהם והחולק
עליהם כחולק על השכינה.

(יב) **ובפרק** קמא דקדושין (ג, ב) זה לשונו: אמר רב ספרא משום רבי יהושע בן חנניא: מאי דכתיב ושננתם לבניך. אל תקרא ושננתם אלא ושלשתם, לעולם ישלש אדם שנותיו, שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד. מי ידע כמה חיי, לא צריכא אלא ליומי, ע"כ. וזה לשון תוספות: לא צריכא אלא ליומי, פירש בקונטרס ימי השבת, כלומר שני ימים מקרא כו' ושני ימים תלמוד. ולא נהירא, דאם כן אכתי הוה מצי למיפרך מי ידע כמה חיי. ונראה לי לפרש בכל יום ויום עצמו ישלש. על כן תיקון בסדר רב עמרם גאון כמו שאנו נוהגים בכל יום קודם פסוקי דזמרה לומר מקרא ומשנה ותלמוד. ורבינו תם פירש שאנו סומכין אהא דאמרינן בסנהדרין (כד, ב): בבל בלולה במקרא במשנה ובתלמוד, דתלמוד בבלי בלול מכולם, עכ"ל. על כן צריך האדם ליזהר להיות שונה הלכה בתלמוד בכל יום ויום כל ימי חייו, ואף שיוצא לרבינו תם בתלמוד בבלי, זהו לענין כל יום ויום. מכל מקום צריך האדם לראות שילמוד תורה נביאים וכתובים ומשנה ותלמוד. וילמד תורה שבכתב תורה נביאים וכתובים כסדר זה אחר זה. ואחר כך תורה שבעל פה שתא סדרי משנה בזה אחר זה. וכל כך פעמים ילמוד אותם עד שיהיו שגורים לו בעל פה, וההלכה בתלמוד יום ויום כדי שיהיה יוצא שישליש כל יום כו'.

(יג) **ולמדתם** את בניכם כסדר הזה, הנער כשיתחיל ללמוד מקרא לא יזוז עד גמר תורה נביאים כתובים היטב היטב. לא ידלוג מפרשה לפרשה של שבוע, רק זה אחר זה, ולא יזוז משום פסוקים עד שידע הנער פירוש המלה עם הפעולה והחיבור. דהיינו ביאור הפסוק, וגם חלק גדול מחכמת הדקדוק טוב ללמוד בעודו נער, שאז כתובים על לוח לבו והם לזכרון תמיד. אחר כך משניות כולם מן שתא סדרא, שיהא שנונים בעל פה. ואחר כך התלמוד באורך ורוחב ופוסקים, ואז מלאה הארץ דעה. ועיקר הכולל הכל יהיה נעקר ונשרש מן העולם השם של בין הזמנים, לא יזכר ולא יפקד, רק כל העתים שוים לטובה, יתנהגו במנהג אחד לתורה, כמו שנאמר (יהושע א, ח): והגית בו יומם ולילה.

(יד) **ועינין** החלוקים יהיו בטלים ומבוטלים, ומי יתן שלא היו בעולם. ואף אם יאמר האומר שהוא מגיד קרוב לפשוטו ומגיד הרבה עניינים אמיתיים, מכל מקום כשמעורב בו אפילו דבר אחד שאינו אמת אוסר במשהו. ומי יוכל לשער העון פלילי להפוך דברי אלהים תורת אמת. והנה שמעתי דבת קצת מחכמי הדור האומרים, באם לא עוד החלוק מה גבר מגוברין, כי אז יקומו הרבה לתפוס ישיבה. על הדברים האלה ראוי לקרוע, להיות ממעט בכבוד שמים כדי להרבות כבודו. ועוד מי יתן כל עם ה' נביאים כי אז יתרבו הדעות. והנה יש כת משוגעים האומרים, החילוק מחדד. האומר כן ראוי לנזיפה. חדא, אף אם היה כן, וכי אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך, קל וחומר חטא גדול ונורא כזה. ועוד, כשנעשה מחודד מה עושה בחידודו, הלא אין חידודו אלא שמבלה ימיו בדבר הזה ומדבר סרה על תורת אמת. ועוד איך נעשו רבינו תם ור"י וכל בעלי תוספות מחודדים, רק על ידי לימוד תורת אמת ובקיאות מסכתות והתמדה וחוזרים תמיד וזמן בין הזמנים שווים, רק דבר זה הוא מצוה ובו ידבקון. ויהיה גם כן חידוד דהיינו לתרץ בדרכים אמיתיים כל אוי"ש ברענג"ר וכל ניר"ן בערג"ר וכל רעגי"ר שפורגי"ר, וכן בתוספות לקשר כל וא"ת או תימה שהוא בלא זאת. דברים כאלה הם בכלל תורת אמת, והם גם כן חידוד. בודאי מי שלומד דבר יום זמן ובין הזמנים גמרא פירוש תוספות עם כל הדיקדוקים, ובפרט דקדוקי רש"י, כי בכל דיבור ודיבור של רש"י יש בו נסתרים עניינים מופלאים, כי חיבר החיבור שלו ברוח הקודש. צאו וראו ברש"י על התורה שהקורא סובר שהוא קל, ראו במזרחי ובכל מפרשי דבריו ותמצאו נפלאות, ורש"י על הגמרא גם כן הוא כולם מרועה אחד נתנו. ואחר כך יעיין בגמרא פירוש תוספות בקושיות ותירוצים, ואחר כך לתרץ כנזכר לעיל בדרכים אמיתיים. ודבר זה יהיה נוהג זמן ובין הזמנים, ולא יזכר ולא יפקד

שני לוחות הברית <עון והדר> - ג / הורוויץ, ישעיה בן אברהם הלוי / עמוד 32
הנדסם מאוצר החכמה

תבון בלשון הקודש. ובריש אזהרות חתם שמו שמור לבי מענה היה במאד נענה ירא האל ומנה דבריו הישרים ר"ת שלמה בן יהודה. ובריש חרוזי ל"ת המתחילים בצל. כתובים. יקרים. צאי. חתם שמו באותיות ראשי החרוזים שלמה באתב"ש. וברשות לסדר עבודה ארוממך חזקי בסופו ראשי החרוזים הם אותיות שלמה גבירול.

(לב) **מהר"ר שלמה חודארה.** יש לו תשובה בס' זרע אנשים כ"י.

(לג) **מהר"ר שלמה ן' חסון.** בזמן הרב שבתי יונה. ונדפס בית שלמה מתשובותיו ועוד שו"ת בס' משפטים ישרים.

(לד) **ר' שלמה בן רבי יוסף מסרקסטה.**
(עיין פירוש המשנה בח"כ).

(לה) **רש"י הוא רבינו שלמה יצחקי.** והוא כנוי לאביו רבינו יצחק. ובמס' ע"א מזכיר רש"י מפירושי אביו, ודלא כמי שכתב דרבי יצחק אביו לא הוה בר אוריין, ואמטו להכי בפירש"י על התורה פתח א"ר יצחק להזכיר אביו שאמר לו מפני מה כתיב בראשית ורש"י כתב א"ר יצחק לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחדש. והטיבו אשר דברו על הכתוב הזה דאיהו ניהו דלא היה צריך להתחיל אלא מהחדש, דאלו פתח בהחדש שם היה מוצא בילקוט בפ' החדש מאמר זה בשם ר' יצחק כמו שהביאו רש"י. ובזהר הקדוש פ' בא דף ט"ל ע"ב איתא א"ר יצחק לא היה צריך למכתב אורייתא אלא מהחדש הזה, ועיין מאי דמשני התם. ותו דאבוה דרש"י בר אוריין הוא כמדובר.

רש"י. מצאתי כתוב בקונטרס ישן נושן שקראוהו רש"י והוסיפו יו"ד לרמוז שם אביו ר' יצחק כדי שלא לומר ר"ש. וכן נזהרו לכתוב על רבינו שמשון הש"ר משאנץ וכן הש"ר מקוצי כדי שלא לכתוב ר"ש עכמ"ך. ואנו קבלנו דמ"ש השר מקוצי הוא על סמ"ג. גם נהירנא שראיתי בספר קדמון שמכנה לרש"י רבינו שלמה ירחי וכ"כ בקצור סמ"ג דף ל"ח ע"ב. ונראה שרש"י או אביו מתחלה היה מלוניל ומשו"ה קרו ליה ירחי. וכ"כ בסדר הדורות רבינו שלמה ירחי בר יצחק. ובתשובות רש"י המובאות בשבלי הלקט חותם שלמה בר יצחק.

רש"י היה מגזע התנא ר' יוחנן הסנדלר. כ"כ סדר הדורות דף קס"ט ע"ד שכך כתוב ביחוס שלו.

רש"י תלמיד רבינו יעקב בר יקר ורבינו יעקב בר יקר תלמיד רגמ"ה. כ"כ בתוספות שאנץ גיטין כ"י דף מ"ז. והיה רש"י תלמיד רבינו יצחק הלוי כמש"ל במערכת היו"ד (עיין רבינו יצחק הלוי בח"כ).

ומגדולי תלמידי רש"י רשב"ם ורבינו שמעיה מפרש מדות בני בנותיו ורבינו יצחק בר אשר הלוי ורבינו שמחה ורבינו שמריה ורבינו שמואל בונבורג. ורבותינו בעלי התוספות מיוצאי חלציו.

ובמגלת סתרי מהרח"ו זצ"ל כ"י מכתב ידו ממש כתב וז"ל רבנא שלמה ז"ל לאחר מותו בא בחלום לבן בתו רבנא שמואל והקיצו ז"ל אמר לו מי אתה א"ל אני שלמה וקנך קוס ורחץ בנקיון כפיך ותלמוד ממני קריאת שם הנעלם כי הכל למדתיך חרץ מזה. וכן עשה וישב אצלו בממשות אבל לא ראהו ולמדו וכו' ואמר לו תבין הפירוש בטוב כי אין לי רשות עוד לעכב עכ"ל. וצא ולמד קדושתו ותוקף גדולתו שלא רצה הן בעודנו חי ללמדו עד דשקיל רשותא וידע בעוה"ב דרשב"ם ראוי לזה ואין להאריך.

רש"י עשה שלשה מהדורות בתלמוד ומהדורא שלישית היא זו שבידינו. ודקדק

מאד בלשונו שרמז כמה חידושים בשינויי אות. והבאים אחריו אמרו כל פירושי צרפתה השלך לאשפתא חוץ מפרש"ן דת"א ובן פורתא ר"ל חוץ מרש"י מפרש התורה ורבינו יוסף טוב עלם. כ"כ הרב משה ן' דאנון מפורטוגאל תלמיד הגאון מהר"י אבוהב בכלליו כ"י.

רש"י פירש תנ"ך אך פירוש דברי הימים אינו מרש"י כדכתיבנא בעניותין בספרי הקטן שער יוסף דף ק"ד, ודלא כקורא הדורות דף ח' ודף ט'. והתוספות ביומא דף ט' ע"א כתבו וה"ר יעקב בש"ה ז"ל בשם רב יקותיאל הלוי מוירמישא דעזריה לא היה בימי שלמה. ושוב מצאתי כן בפי' ד"ה שפירשו תלמידי רב סעדי' עכ"ל. וכן הוא בפי' ד"ה א' סימן ה' שבידינו. ובסדר הדורות ריש דף קע"ז כתב דבפירוש איוב שבידינו מזכיר לרש"י, וא"כ גם פי' איוב אינו מרש"י. אך כעת לא מצאתי זה. וכן מטבע הלשון של פי' איוב נראה שאינו מרש"י. וכבר קדם לנו שפי' דברי הימים אינו מרש"י וכן רמז הרב סדר הדורות.

ושמעתי מפה קדוש רב מופלג שקבל מרבו דרש"י התענה תרי"ג תעניות קודם שכתב פירוש התורה. והיה אומר ר"ת נכדו מה שפירש אדוני זקני הש"ס אף אני אעשה זאת, אבל פירוש המקרא ליח בחילי כי לא אוכל עשותו. ועתה ראיתי בספר מאמר העתים להרמ"ע שנדפס בדיהרנפארט שנת תג"ן אשר בסוף הספר ממש הביא מעשה ממקובל גדול פלא והפלא, ומכלל הדברים נראה שרש"י כתב פירושו ע"פ הסוד ויש בדבריו רזין עילאין ולכן התענה תרי"ג תעניות ומשה רבינו ע"ה אמר לו אשריך וכו'. והמקובל הוא החסיד מהר"ר נחמן בר שמואל ז"ל שהפליא לעשות והלך על קבר רש"י ז"ל ועשה סיגופים והפסקות עד שגילו לו סוד מ"ש רש"י ויתנכלו אותו אחו עמו כלומר אליו סודות עליונות ע"ש באריכות.

שמעתי דיש מי שכתב דפירוש נביאים שבידינו המיוחס לרש"י אינו מרש"י, וטעמו שהוא ראה פירוש כ"י על נביאים וכתוב עליו שהוא מר' יוסף קרא, והוא פירש"י דנביאים ממש והאריך בזה עכ"ד. ואני אומר שאין האמת כן, ופירש"י שבידינו על נביאים וכתובים ממקור קדוש חוצב מחכמתא דשלמה רבתי רש"י ז"ל, ומי יאמין לאשר כתוב בקובץ הנז' שכתב על הפירוש שהוא מר' יוסף קרא, ודילמא טעה וסבר שהוא מר' יוסף קרא והוא מרש"י או שרבי יוסף קרא העתיקו מרש"י והיה הפירוש ביתה יוסף והמעתיק מכתיבתו סבר שהוא שלו.

הן אמת שאני כעת מסופק אם רבי יוסף קרא היה בימי רש"י או קודם לו, שרש"י מזכירו לפעמים. וכמדומה לי שראיתי שמזכירו בלשון זה וחברנו ר' יוסף קרא כה). ואיך שיהיה נראה דאין לסמוך על מ"ש בפירוש הנזכר שכותב עליו שהוא מר' יוסף קרא. והעד שמפרש דברי הימים שהוא קדמון מאד מזכיר פירוש רש"י דמלכים והוא הפי' אשר בידינו. גם רבותינו בעלי התוספות לא במקום אחד ובי' מקומות הזכירו פי' רש"י בנביאים כי אם במקומות הרבה, ומהם בסוכה סוף דף ה' ויבמות דף צ"ח ע"א ובסנהדרין דף פ"ט כתבו ופירש"י מאור הגולה בפירושי נביאים ע"ש, ומי כהתוס' הקודמין בזמן ויוצאי חלציו בקיאים בדברי רש"י כוותייהו. וביבמות דף הנזכר הם דברי ר"י נכד בתו של רשב"י. גם רד"ק שהיה בסוף האלף החמישי מיחס הפירוש שבידינו לנביאים לרש"י ואין בזה ספק כלל.

פירוש מס' נדרים מדף כ"ב אינו פירוש רש"י. ובדפוס כתוב שהוא מפירוש רגמ"ה. ואף דבדף כ"ה כתוב בדפוס ע"כ מפי' רגמ"ה, מ"מ מדברי מרן בב"י בא"ח סימן

וגם זאת נעלם מהרב הנ"ל היכי שכולם הסכימו כולי עלמא מודים שיכולין לתקן אפילו בדבר שלא בא לעולם כמו שמפורש בגמרא שהבאתי והמעיין במרדכי בבא בתרא [הנ"ל] יראה בהדיא כן ולהעתיק דבריהם הוא לטורח ידעתי שיש בקהלתכם כמה לומדים שיוכלו לראות דבר זה במרדכי בבא בתרא ולכן העובר על התקנה הנ"ל הוא מוחרם ומובדל מעדת ישראל ושלום לכל ישראל:

ומה שכתב הרב הנ"ל דאין חילוק בין יחיד לצבור מאחת שבא לכלל כעס בא לטעות גדול שאינוקות של בי רב לא יטעו בזה להיכא דהסכימו כולם ומדעת אבר עיר אם הוא באחת או בלא אבר עיר היכי דאינו באחת דתנאן קיימין ואפילו בני חומות אחת ומטעם לעיי"מ שהדגו מה שאין כן יחיד ולית מאן דפליג על דבר מפורש בש"ס בלא חולק:

והרב הנ"ל רצונו לאחת תורה אחת שלא ידעם אחד ומחלק על האחת התורה שניתנה מפי הגבורה כאשר קבלנו אחים מפי אחים עד משה רבינו ע"ה וכן אחי אם כי אחי זעירא דאבריים קבלתי ממו"ח זלה"ה שהי' גאון עולם ומהגאון בעל מחבר יש התלמוד והם סמכוני להורות ולדון כאשר הי' אחי בכתובים אשר ידוע שהם קבלו אחים מפי אחים עד רש"י ז"ל כידוע לכל ורש"י ידוע שקיבל אחים מפי אחים עד משה רבינו ע"ה כמבואר ביומא ושאר ספרי היחוס מה שאין כן הרב הנ"ל שלא למד ולא שימש לשום גאון או גדול מפורסם ולזה נפל בשיבושא ודמיונות כוזבות רחמנא ליצלן ולכן אל תשמעו ולא תאבו לו ועליו השלום:

סימן כד

להרב המאור הגדול האבד"ק קלאסני יע"א:

מכתבך הגיעני ומחמת גודל טרדותי לא יכולתי להשיב לך עד כי פניתי מעט לאיתי להשיבך:

ראשון מה שכתב כ"ת בענין אם יוכלו הרוב לתקן תקנות אפילו אם היחידים מוחים:

הנה ידוע שזה תלוי בפירוש דאשין בני העיר להסיע על קילותן [בב"ב דף ט' ע"ב] שר"ת פירש דוקא על מה שקבלו עליהם כולם יכולים אחר כך לקנוס העובר אבל בתחלה אין להם כח על היחיד לכופו במידי דלאו למגדר מילתא והרמב"ה ושייעתו פירשו דאפילו לכתחלה כח על היחידים אפילו בדבר דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי ואפילו בלאו מיגדר מילתא [אחר המגיה יעיין במרדכי פ"ק דב"ב סי' תפ"ג] ושני הדיעות הובאו בש"ע סי' ג' [סעיף ז'

ומה שהבאת לאיה מבכורים [עי' גיטין מ"ז ע"ב ופיה"מ להרמב"ם סס] קס מדבר ממון אין לאיה כלל שיכולין חז"ל לפקוע כרצונם על פי התורה. ובגוף הענין הרבה יש לפלפל ואין

קנז. עיין שם ח"ב סימן מ"ו ע"א וע"ב.

קנח. עיין לקמן ח"ב סימן נ"ח נ"ט וס'.

קנט. ראה תשובת השואל הרב יחזקאל שרגא פרענקל תאומים הגאבד"ק קלאסנא בספרו דברי יחזקאל בסוף הספר בחלק התשובות סימן ב'. ותוכן השאלה שם, כששסוחרי דגים מייקרים השער, אם יכולים אנשי העיר לתקן תקנה שלא לקנות דגים איזה חדשים.

קס. ראה בספר דברי יחזקאל הנ"ל בארוכה.

חיים רוטר
דומ״צ
מח״ס ושו״ת שערי חיים
רח׳ חוני המעגל 20
אלעד

בענין ״פשוטו של מקרא״

בס״ד שבט תשפ״ב
להו״כ ידיד ה׳ וידיד כל בית ישראל ידי״ע
הגאון וכו׳ רבי **משה ברנדסדורפר** שליט״א
גאב״ד ור״מ ומח״ס ״היכל הוראה״ מגדולי המשיבים בדורנו

בדבר השאלה מדוע יצא הקצף מפי גדולי ראשי הישיבות על החיבור ״פשוטו של מקרא״.

איתא בשבת (סג ע״א) א״ל רב כהנא למר בריה דרב הונא האי [דכתיב ״חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך״] בדברי תורה כתיב, [ופירש״י הוי זהיר לחזר על משנתך שתהא מזומנת לך בשעת הדין להביא ראיה כחרב על ירך גבור לנצח במלחמה והוא הודך והדרך] א״ל אין מקרא יוצא מידי פשוטו, א״ר כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש״ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא, מאי קמ״ל דליגמר איניש והדר ליסבר, ע״כ.

ונראה מזה שחז״ל לימדו את בניהם פי׳ המקראות בדוקא על דרך הדרושים, ואין זה במקרה שרב כהנא לא ידע עד גיל י״ח דאין מקרא יוצא מידי פשוטו, וצ״ב טעמם בזה. ועי׳ במהרצ״ח ז״ל.

ובינותי בספרים וראיתי דכ״כ החת״ס ז״ל [בתורת משה בריש פר׳ בשלח] וז״ל והנראה מזה שחז״ל הפכו הענין ללמוד את בניהם כולי׳ גמרא והמקראות ע״ד הדרושים מבלי הודיעם פי׳ הפשוט ושאין מקרא יוצא מידי פשוטו, וזה נראה לכאורה רוע הסדר ח״ו ואין ספק שכן קיבלו איש מפי איש וכן ראו אבותיהם ואבות אבותיהם מעולם וכו׳.

אבל האמת יורה דרכו כי גלוי לפני ית״ש כי א״א להבדיל עם בני ישראל מיתר העמים כי אם בהפרידם מהם ומדרכם לגמרי, ולא ללמוד חכמתם כמה שהם משתוים עמנו. ואפי׳ לא המקרא ע״ד הפשוט, כי בזה הם שוים עמנו, כי חיש קל מהרה יהפך לב האדם לשוב להמונם אם לא יתרחק בתכלית הריחוק, ואילו הנהיג הקב״ה עם ישראל במנהג דרך ארץ תחילה לא היו זוכים לעולם להגיע לאמיתת התורה והאמונה, כי טרם הגיעו לקצה האחרון כבר היו נזורים אחור, כי כל הלמודים האלו וסדר הלימוד הנ״ל הוא עודנו קרוב לדעת הגויים ההמה, ואם אולי יבינו ישראל כי אלה העמים הבל המה מעשה תעתועים ולא יאמינו כמותם, מ״מ יפרקו עול לגמרי ולא יאמינו לא זה ולא זה, וכן בנינו וזרעינו אם ילמדו בתחילת גידולם פשט המקראות והחכמות החיצונים שהם חוץ לתורה, אזי טרם יגדלו ויגיעו לחלק הדרושים ותורה שבע״פ שהוא העיקר, טרם יגיעו לזה כבר בחרו בהפקירא וכפרו בה׳ ותורתו, כאשר עינינו רואות בדור הרע הזה מכמה מדינות שהפכו הסדר שקבעו ראשונים ונכשלו, ואין א׳ מאלו הבנים שלא יצא מהדת בעו״ה, ואין א׳ מהם חפץ בתלמוד ש״ס והוראות או״ה, ולא יצלח מהם להצלחה אמיתית וכו׳ עי״ש.

עוד כתב מרנא החת״ס ז״ל (בדרשותיו לח׳ טבת דרוש כ״ה) וז״ל והנה רע ומר בהעתקת התורה יונית או לכל לשון, כי בהיות התורה כתובה בלשונה שנאמרה מפי הקב״ה למשה רבינו ע״ה, הרי היא כפטיש יפוצץ סלע, וכל פסוק סובל כמה פירושים שונים (כשבת פ״ח ע״ב) וממש אין לומר בו דבר על דרך פשוטו שלא יסבול גם פירוש אחר, ועל כרחן של ישראל שישמעו לדברי חכמים ולפירושם וחידותם, משא״כ בהעתק התורה ללשון לע״ז אי אפשר כי אם לבחור על כרחינו כוונה פשוטה אחד ולכותבו באותו הלשון, כי אין לשונות העמים סובלים ככה, וגם כן בהעתק התורה החלו עם בני ישראל לטעום טעם פשוטו של מקרא, ומאז החל האפיקורסות להתנוצץ ולא אבו שוב שמוע לקול דברי חכז״ל ולפירושיהם, כאשר בעו״ה עדיין מרקד בינינו וכו׳ עי״ש.

ומבואר מדבריו הק׳ דלפרש את המקרא בדרך פשוטו של מקרא שלא ע״פ מדרשי חז״ל באופן סדרתי, זהו מוביל את החשיבה האנושית לעיקר ולכפור בדברי חז״ל, [כקראים ממש] ולצעירי הצאן זהו גורם לפריקת כל עול וכמש״כ.

ולא בכדי זכה רש״י דנפסק בשו״ע (סי׳ רפ״ה סעיף ב׳), וירא שמים יקרא תרגום וגם פירוש רש״י, וכ׳ שם המ״ב כי התרגום יש לו מעלה שניתן בסיני וגם הוא מפרש כל מילה ומילה ״ופירוש רש״י יש לו מעלה שהוא מפרש את הענין על פי מדרשי חז״ל יותר מהתרגום״ וכו׳ עי״ש.

והחיד״א בשם הגדולים (ח״א מערכת גדולים אות ש׳ (ל״ה)) כ׳ וז״ל ושמעתי מפה קדוש רב מופלג שקיבל מרבו דרש״י התענה תרי״ג תעניות קודם שכתב פירוש התורה והיה אומר ר״ת נכדו מה שפירש אדוני זקני הש״ס אף אני אעשה זאת ״אבל פירוש המקרא לית בחילי כי לא אוכל עשוהו״ ועתה ראיתי בספר מאמר העתים להרמ״ע וכו׳ אשר בסוף הספר ממש הביא מעשה ממקובל גדול פלא והפלא ומכלל הדברים נראה שרש״י כתב פירושו ע״פ הסוד ויש בדבריו רזין עילאין ולכן התענה תרי״ג תעניות ומשה רבינו ע״ה אמר לו אשריך וכו׳ ע״כ, וכעי״ז כתב בספר השל״ה (מס׳ שבועות דף ל׳ ע״ב) וז״ל כי בכל דיבור ודיבור של רש״י יש בו נסתרים ענינים מופלאים כי חיבר חיבור שלו ברוח הקודש צאו וראו ברש״י על התורה שהקורא סבור שהוא קל ראו במזרחי ובכל מפרשי דבריו ותמצאו נפלאות וכו׳ עי״ש.

ולפמש״כ מי שיפרש את המקרא באופן ״פשוטו של מקרא״ באופן סדרתי נגד רש״י בהכרח שפירושו הוא גם נגד דרשות חז״ל דהלא רש״י מפרש ע״פ מדרשי חז״ל, וכן זה יהיה ע״פ רמת הרוחניות של המפרש, וכן לפי המידע שיש לו ע״פ חכמי הטבע רח״ל.

ובספר פניני רבינו הגרי״ז (עמוד נ״ה) כ׳ שהיה מי שאמר, על השאלה הידועה, למה לא קרא יוסף קריאת שמע כשנפגש עם יעקב? ועל זה אמר האומר, שבאמת לא היה אז זמן ק״ש, אבל יעקב אבינו חשש בפגישה זו להתגברות אהבת הבן [שלא ראהו כ״ב שנה] על אהבת ה׳ ולכן קרא את שמע כדי לחזק בלבו את אהבת ה׳.

ועל זה השיב רבינו הגרי״ז זצוק״ל על אתר בחרדת קודש, לוקחים את יעקב אבינו ועושים אותו כמו האומר ואח״כ אומרים דיבורים כאלו, והמשיך רבינו הגרי״ז זצוק״ל בחום לבבו הטהור, וכי אצל יעקב אבינו היו שני ענינים, אהבת ה׳ לחוד, ואהבת הבן לחוד, הלא כל אהבת הבן של יעקב אבינו היא רק אהבת ה׳.

והנה המקרא הוא ספר תורת האלוקים, ואיך יעלה על הדעת לאנשים בני דורינו לפרשו כפי הבנת שכלם, דהלא זהו דור שהשתיקה יפה לו, ובהכרח שהם יגשמו את המקרא, ומי יכול לבחור מתי לפרש פשוטו של מקרא ע״פ מדרשי חז״ל, או ע״פ מה שנראה שזהו פשוטו של מקרא, אם לא רש״י בעצמו וכמש״כ (בראשית ג׳, ח׳) ״וישמעו״ יש מדרשי אגדה רבים וכבר סדרום רבותינו על מכונם בבראשית רבה ובשאר מדרשות, ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא ולאגדה המישבת דברי המקרא דבר דבור על אפניו ע״כ וכעי״ז כי בריש איכה, ואוי לנו שכך עלה בימינו, ועי׳ בספר שערי אהרן על התורה לאאמו״ר שליט״א (כרך א׳ עמוד ק״ח) שכ׳ שמקובל ממרנן החזו״א והגרי״ז ז״ל שלילד חייבים להסביר לו המקרא רק ע״פ פירוש רש״י.

אשר עלה בידינו על עצם הרעיון לאדם בדורינו לכתוב פירוש סדרתי על התורה באופן פשוטו של מקרא, שדבר זה פסול מעיקרו מכמה וכמה טעמים דהלא רש״י כתב את פירושו על פי רוח הקודש והתקבל בכל תפוצות ישראל, וכל יסודי האמונה נמצאים בפירושו, והוא סלל את הדרך לפרש ״פשוטו של מקרא״ ע״פ מדרשי חז״ל, ולפרש פשוטו של מקרא לפי הבנת בן דורינו [גם אם הוא יביא מקור לכל דבריו, אולם אי״ז אלא דעת עצמו, והמקור הוא רק כיסוי, ובדורינו דור יתום מי יכול להכריע מפירושי האחרונים וגם מהראשונים כמלאכים ודלא כרש״י], לא יצא מזה, אלא הגשמת המקרא, דהלא יסוד פשוטו של מקרא לבן דורינו בסופו של דבר הוא לא להתייחס לדרשות חז״ל, לא להתייחס לפירוש רש״י, אלא למה שאנחנו בשכלינו מבינים, ובהכרח דזהו תהליך ברור לפריקת עול לצעירי הצאן ולהרוס את המבדיל בין קודש לחול וכמש״כ החת״ס.

ובאמת כבר קדמו בזאת הקראים לפרש את התורה בדרך פשוטו של מקרא ע״פ הבנתם מבלי להשתעבד לדרשות חז״ל, ויצא מהם מה שיצא, (עי׳ בשו״ת שע״ח ח׳ יור״ד סי׳ ו׳).

ואמנם מצינו במפרשים פירושים פה ושם ע״פ הבנתם שלא כחז״ל, והתירו לעצמם לפרש כן כל זמן שזה לא סותר את ההלכה, אולם ללקט את כל הפירושים האלה לפונדק אחד ולפרש כן באופן סדרתי את המקרא, דבר זה אסור בתכלית, ובפרט להעמיד פירוש זה כעיקר ״פשוטו של מקרא״ ולדחוק את פירוש רש״י, ואי״ז אלא כארס של עכנאי וכמש״כ החת״ס שמאז שהחלו גם בני ישראל לטעום טעם פשוטו של מקרא, החל האפיקורסות להתנוצץ, ה״י.

ואמרתי לעצמי, דאולי הם רק קוראים לפירושם ״פשוטו של מקרא״ בשביל להשביח את מקחם וע״כ ניתי ספר ונחזה, וגם שחכ״א תופס ישיבה ביקש ממני לכתוב לו ל׳ דוגמאות, והשגתי את פירושם רק לחומש בראשית, לכן אכתוב דוגמאות רק מספר בראשית, ובזה החילי.

א) (פרק א׳ פסוק ב׳) **ורוח אלהים מרחפת על פני המים** ופירש״י כסא הכבוד עומד באויר ומרחף על פני המים ברוח פניו של הקב״ה ובמאמרו וכו׳- והם פירשו כשיטות שהוא רוח ברצון אלוקים, וזה לשונם, ומהו רוח ה׳ יש שפרשוהו כמשמעו האויר שהיה הולך ומנשב בתנועתו מעל המים שעל פני הארץ וכו׳ ולאחמ״כ הם כתבו את פירש״י ויש שפירשו וכו׳, ונשאלת השאלה מדוע הם בחרו את הפירוש שחולק על פירש״י כפירוש העיקרי האם לא מפני שהשכל החומרי מכיר בחוש רוח ממש ולא את כסא הכבוד, וכמו שהם כתבו יש שפרשוהו ״כמשמעו״ ומנין להם להכריע שזה הכמשמעו נגד פירש״י, האם אין בגישה זו ריח של כפירה, ולא עוד גם שהם כבר כתבו את פירש״י, הם בלשונם עוקרים את כל החלק הרוחני שכתב רש״י וז״ל: ויש שפירשו מתוך הלשון ורוח **אלהים** שהכונה היא על דבר רוחני ונשגב וכו׳ והוא **רומז** ל״כסא הכבוד״ ששם השראת שכינת ה׳ וכבוד מלכותו וכו׳ ע״כ

והלא רש״י כותב במפורש כסא הכבוד עומד וכו׳ ומנין הם לקחו את הסילוף דהוא ״רומז״ ואם אין לנו השגה בזה, מנין העוז להקטין את הענין ע״י הביאור שהכונה על דבר רוחני ונשגב, ומדוע לשנות את לשונו של רש״י דכל שינוי בענינים אלו שאין לנו בהם השגה גורע, אם לא שהם סוברים דיש להתאים הכל לתפיסת השכל החומרי.

ב) (פסוק ו׳) **ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים** ופירש״י ״בתוך המים״ באמצע המים, שיש הפרש בין מים העליונים לרקיע כמו בין הרקיע למים שעל הארץ, הא למדת, שהם תלוים במאמרו של מלך ע״כ והם המציאו פירוש חדש שמים העליונים, הם העננים, וחלל האויר הוא הרקיע המבדיל בין מים למים, והם מציינים מקור לפירושם לשון המלבי״ם בדעת הרמב״ם, והם פשוט שבחרו בפירוש זה שזהו פירוש יותר גשמי, שפשוטו של מקרא של אנשים גשמיים בני דורינו הוא מה שיותר גשמי, אולם כבר כתבנו שהרעיון של פשוטו של מקרא לקרב לשכל שלנו את המקרא וזה ניתן לעשות רק ע״י הגשמת המקרא וזאת ע״י בחירת פירוש הגשמי ביותר שניתן למצוא, ואם אין ממציאים פירוש וכותבים מקור בתקוה שלא יחפשו אחר המקור, אולם מה נעשה שפתחנו את המלבי״ם שהוא המקור לפירוש זה והוא דוחה פירוש זה בכל תוקף, ובלא״ה הרי כולם יודעים היום שכל המים שבכדור הארץ הם אותו מים, וזה מחזור אחד, עי׳ בתענית (ט׳ ע״ב) וברש״י ד״ה ממימי אוקיינוס ולא ניתן לפרש כלל שהעננים הם מים העליונים, ואעפ״כ הם בחרו בפירוש זה, וזאת מכיון שפירושו של רש״י הוא יותר שמימי.

ג) (פסוק ט״ו) **והיו לאתת ולמועדים ולימים ושנים** ופירש״י כשהמאורות לוקין, סימן רע הוא לעולם, שנאמר ומאותות השמים אל תחתו, בעשותכם רצון הקב״ה, אין אתם צריכין לדאוג, מן הפורענות ע״כ אולם בביאורם הם מתעלמים לחלוטין מזה וז״ל: עוד זאת יהיה שמושם: שע״י תנועת מהלכם והקפם סביב העולם, בזריחתם ושקיעתם וכו׳ ינתנו על פיהם אותות (סימנים) לזמנים שונים הן לזמני היום ושעותיו וכו׳- לפירוש זה הם לא מציינים מקור, אולם כנראה להתעלם מפירוש רש״י לא צריך מקור כל זמן שפירושו אינו גשמי לשיטתם.

ולמועדים פירש״י על שם העתיד, שעתידים ישראל להצטוות על המועדות, והם נמנים למולד הלבנה ע״כ והם פירשו לאותות הוא הכלל, ואחריו באים הפרטים מועדי היום בחלקתו לשעות, בקר צהרים וערב, ע״פ מהלך השמש וכו׳. גם לפירוש זה אין ציון למקור בכלל, אולם גם בזה מתעלמים מפירוש רש״י, והוא משום שלדעתם ״פשוטו של מקרא״ הוא מה שיותר קרוב לשכל האנושי כביכול ל״ע המקרא אינו תורת האלוקים, האם טח עיניהם מראות שכל האידישקייט מונח בפירש״י ומדוע ראו לגשם את המקראות...

ד) (פרק ו׳ פסוק ט״ז) **צהר תעשה לתיבה** ופירש״י י״א חלון, וי״א אבן טובה המאירה להם, (ב״ר) ע״כ ובסנהדרין (ק״ח ע״ב) צוהר תעשה לתיבה, א״ר יוחנן אמר לו הקב״ה לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם כצהרים, (וע״ע מגילה יב ע״א)- והם כתבו וז״ל: והדעת נוטה שהאבנים הטובות ה״מאירות״ אין להם אור מעצמן, כי בכחן רק להגביר את האור מחמת המאור הנמצא בקרבתן ולהפיצו ביותר וכו׳ וא״כ גם לדעה זו הוצרך נח לנרות דולקים שעל ידם יפיצו המרגליות את אורן בתיבה ע״כ. דהיינו דהם משועבדים למדע שאותו הם מכירים, ומכיון שהם אינם מכירים אבנים טובות מאירות מעצמן אלא רק שהם מחזירות אור, וא״כ לשיטתם יש בזה נס, וזה א״א לעלות על הדעת לאנשים שיוצא מהן ניצוצי אפיקורסות, לכן בהכרח להם לפרש שצוהר זה נרות עם האבן הטובה, ואוי לנו שכך עלתה בימינו שספר זה חדר לבתים כשרים בישראל, ואין

לי אלא לצטט את לשון הגמ׳ בב״ב (עה ע״א) דיתיב רבי יוחנן וקא דריש עתיד הקב״ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם ל׳ על ל׳ וחקוק בהן עשר ברום עשרים אמר להו הני למאן אמרו ליה שעתיד הקב״ה להעמידן בשערי ירושלים אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דרוש רבי לך נאה לדרוש כאשר אמרת כן ראיתי ״אמר לו ריקא אם (לא) ראית לא האמנת מלגלג על דברי חכמים אתה נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות״.

[נ״ב עי׳ בירושלמי פסחים דף א׳ ע״ב דמוכח שלא היו לנח נרות בתיבה].

ה) (פרק ט׳ פסוק י״ב) **ויאמר... זאת אות הברית... ״לדרת עולם״** ופירש״י ״לדרת עולם״ נכתב חסר, שיש דורות שלא הוצרכו לאות לפי שצדיקים גמורים היו, כמו דור של חזקיהו מלך יהודה ודורו של רשב״י (ב״ר) ע״כ ודבר פלא הוא שהם ב״פשוטו של מקרא״ ואפילו לא ב״מקרא מלא״ לא מפרשים כלל מדוע לדרת עולם נכתב חסר, האם זה לא לשיטתם לפרש כמה שיותר גשמי, וזה כבר יותר רוחני בשביל המושגים שלהם ובפרט שזהו בא לרמז על העתיד.

ו) **שם:** (פסוק י״ד) **והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן** ופירש״י ״בענני ענן״ כשתעלה במחשבה לפני להביא חשך ואבדון לעולם ע״כ אולם הם בפירושם פשוט מגשמים את כל ענין זה וז״ל: כשאעשה ענן, כשאפרוש ענן מעל הארץ אז עשויה הקשת להופיע בו וכו׳ וכו׳ וכל פירושם בפסוק זה כענין טכני בלי שום נשמה, ומתעלמים לגמרי מפירש״י.

ז) (פרק י״ב פסוק י״א) **...הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את** ופרש״י וז״ל מדרש אגדה, עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם, ועכשיו הכיר בה ע״י מעשה. דבר אחר מנהג העולם שע״י טורח הדרך אדם מתבזה, וזאת עמדה ביפיה, ו״פשוטו של מקרא״ הנה נא הגיעה השעה שיש לדאוג על יפיך, ידעתי זה ימים רבים כי יפת מראה את, ועכשיו אנו באים בין אנשים שחורים ומכוערים, אחיהם של כושים, ולא הורגלו באשה יפה, וכו׳ (ועי׳ ברש״י לעי׳ פ״ג פ״ח).

הנה רש״י אף שהוא מפרש כאן את הפשוטו של מקרא, אולם הוא ראה לנכון להקדים את דברי המדרש, שאז הפשוטו של מקרא מקבל טעם אחר, דהלא קא עסקינן באבי האומה, וח״ו מלגשמו, אולם הם לשיטתם יותר חכמים מרש״י וכמובן הם מפרשים כפשוטו וד״ל.

ח) (פרק ט״ו פסוק ט״ו) **תקבר בשיבה טובה** ופירש״י בשרו שיעשה ישמעאל תשובה בימיו, ולא יצא עשו לתרבות רעה בימיו, ולפיכך מת ה׳ שנים קודם זמנו, ובו ביום מרד עשו ע״כ (ועי׳ בב״ב טז ע״ב).

הנה רש״י מפרש לנו מהו שיבה טובה שאין הכוונה לזקנה טובה ומבורכת אלא אדרבה עדיף אריכות ימים פחותה וזרע כשר וזהו זיקנה טובה, משא״כ אריכות ימים שיש נכד שיצא לתרבות רעה, זו אינה שיבה טובה דהיינו שיבה טובה אינה נמדדת באריכות ימים טובה גרידא, וכמובן הם מפרשים ״תקבר בשיבה טובה״ לאחר זיקנה טובה ומבורכת, והם מתעלמים לחלוטין מדברי רש״י וכמנהגם.

ט) (פרק י״ח פסוק א׳) **והוא ישב פתח האהל כחם היום** ופרש״י לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו. פירוש זה מושרש בכל ילד שאברהם אבינו על אף מצבו הבריאותי, ומזג האויר הקשה, עם כל זה חיפש לקיים מצות הכנסת אורחים, אולם הם בפירושם אם ימצאו איזה פירוש גשמי יותר הם יעדיפו אותו, וכך הם כותבים, הראות ה׳ אליו היה כשהוא יושב ליד פתח אהלו בצהרים בחומו של יום בהיותו חולה במילתו ״ויושב ומתקרר בפתח אהלו מפני חום היום אשר יחלישנו״ ע״כ. והנה הם מבינים שלא ניתן לעבור לסדר היום על כזה פשט גשמי ועוד להשמיט את פירושו של רש״י, ולכן

הם ראו לנכון לציין מקורות רמב"ן וכן בפדר"א, וכשאנחנו פותחים את הרמב"ן אנחנו רואים כמה עיוות יש בפירושם דז"ל הרמב"ן אמר שנראה אליו השם בהיותו חולה במילתו, יושב ומתקרר בפתח אהלו מפני חום אשר יחלישנו "והזכיר זה להודיע שלא היה מתכוין לנבואה לא נופל על פניו ולא מתפלל, ואעפ"כ בא אליו המראה הזאת" עכ"ל, הרי דכתב להדיא "והזכיר זה להודיע וכו'" דהיינו דתורתינו הק' היא לא סתם ספר סיפורים, והיא לא באה לספר לנו סתם שאברהם אבינו ע"ה ישב להתקרר וכו', והם בפירושם השמיטו את פירוש רש"י וכן סילפו את דברי הרמב"ן וחיללו את דבריו שומו שמים על זאת.

י) (שם פסוק ב') **וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה** בהמשך לחילול המקרא, ולהשמיט את ענין הכנסת אורחים ממעשה אברהם אבינו ע"ה, הם בוחרים להביא פירוש שאין בו את ענין הכנסת אורחים וזה לשונם "הכיר אברהם במראיתם שאנשי מעלה המה ויש לכבדם לכן רץ לקראתם להקביל פניהם ולקרבם והשתחוה להם"- מדוע הפירוש הזה הוא יותר כפשוטו של מקרא לפרש ודלא כרש"י, האם לא שזה פחות אלוקי.

יא) (שם פסוק ט') **הנה באהל** ופירש"י צנועה היא ע"כ ולדידם זה לא פשוטו של מקרא כביכול התורה מדברת כאן על אשה פשוטה, ולכן הם בחרו להביא פירוש הנה היא מסתתרת באהלה, כי אין לה בן לצאת ולבא עמה כדרך הגבירות היוצאות מבתיהן לחוץ (אברבנאל) ומדוע הם בחרו בפירושו של האברבנאל ולא בפירוש רש"י מדוע זה פשוטו של מקרא יותר מרש"י, ומכותלי פירושם נראה שחסר להם את הבסיס של אם הראשונים כמלאכים וכו' שבזמנינו זהו יסוד ועיקר לכל אמונתנו ובלי זה, הרי הכל אפס.

יב) (פרק י"ט פסוק כ"ו) **ותהי נציב מלח** ופירש"י במלח חטאה ובמלח לקתה, אמר לה תני מעט מלח לאורחים הללו, אמרה לו אף המנהג הרע הזה אתה בא להנהיג במקום הזה (ב"ר) והם בפירושם משמיטים את כל ענין חטאה וענשה בענין הכנסת אורחים ולא ידעתי מה יש להם נגד הכנסת אורחים, ומדוע בפירושם ע"פ פדר"א "עירית" אשתו של לוט נכמרו רחמיה על בנותיה הנשואות, והביטה לאחריה לראות אם הולכות אחריה אם לא, וראתה אחריה השכינה ונעשית נציב מלח ע"כ ולא ידעתי מה מצאו בפירוש זה פשוטו של מקרא יותר מפירש"י.

יג) (פרק כ"ה פסוק ח') **וימת אברהם בשיבה טובה** ופירש"י (בפ' ט') מכאן שעשה ישמעאל תשובה והוליך את יצחק לפניו והיא "שיבה טובה" שנאמרה באברהם (ב"ר) וכעי"ז פירש לעיל (פרק ט"ו פסוק ט"ו) ועי' במש"כ לעיל (אות ח') אולם הם בחרו לפרש בפירוש גשמי יותר "שראה לו בנים ובני בנים והיה בטובה ובכבוד כל ימי חייו" ולא ידעתי מנין להם שפשוטו של מקרא שמי שחי בטובה ובכבוד כל ימי חייו ויש לו נכד שיצא לתרבות רעה, דהוי שיבה טובה.

יד) (פרק כ"ה פסוק כ"ב) **ויתרצצו הבנים בקרבה** ופירש"י על כרחך המקרא הזה אומר דרשני, שסתם מה היא רציצה זו וכתב "אם כן למה זה אנכי" רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתח עבודת אלילים, עשיו מפרכס לצאת, דבר אחר, מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות ע"כ עם פירוש זה גדלנו ויותר נכון ינקנו את זה עם חלב אמנו, וא"כ נשאלה השאלה מדוע הם בחרו לפרש כל כך יבש "אחר ששמעה מפני נשים שאין הדרך להיות כן, היתה תמהה ואומרת, אם כן למה זה רק אנכי כך, מדוע שונה אני בהריוני משאר הנשים" ואם זה התוצאה של פשוטו של מקרא מדוע לא הגיעו למסקנה

שאסור לבן דורינו לפרש פשוטו של מקרא, דהלא כל אחד רואה שעי״ז מוציאים את כל הקדושה מהחומש ומגשימים את כל התורה ממש, ובודאי שגם הם מאמינים שזה תורת ה׳.

ורואה אני לחובה להעתיק כאן מספר ״ועשה טוב״ הוספות מהרצ״א (עמוד ס״ו) וז״ל ובתנ״ך נראה לי בעתים הללו ימעט בלימוד פירושי הפשטנים חוץ ״פירוש רש״י״ שהוא כרכא דכולה ביה, כלול בנתיבות חז״ל חכמי האמת, ודבריו לפי הפשט מיוסדים על אדני האמת ואינם נוטים מדרכי נתיבות אמיתיות דברי חז״ל מה שאין כאן שארי בעלי הפשט, הגם שלפי דורם גם עליהם יתאמר מאמר חז״ל אין מקרא יוצא מידי פשוטו, אבל בדורותינו אלה שבעוונותינו הרבים נתרבו כתות המופקרים ההולכים אחרי שרירות ליבם, ובהפקירא ניחא להם, לא רציתי להרחיב הדיבור בהם, מחויב כל אחד להגות בתנ״ך על פי יסודות חז״ל ובשביל זה ציוו לנו חז״ל מנעו בניכם מן ההגיון וכו׳.

טו) (פרק כ״ה פסוק כ״ז) **ויעקב איש תם יושב אהלים** ופירש״י ״ישב אהלים״ אהלו של שם ואהלו של עבר ע״כ ובפשוטו של מקרא התעלמות מוחלטת מלבאר ענין זה, ואיני מבין דהלא ב״מקרא מלא״ כתבו מצוי בתוך האוהל ועוסק בחכמת התורה ע״כ, וא״כ מדוע לא פירשו ״ישב אהלים״ בפשוטו של מקרא מהו הלשון ״אהלים״ לשון של רבים, מדוע לא יכלו לומר ורש״י פירש וכו׳.

טז) (פרק כ״ז פסוק ט׳) **לך וגו׳ ״שני גדיי עזים״ טובים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב** ופירש״י וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק, אלא פסח היה, האחד הקריב לפסחו, והאחד עשה מטעמים, בפדר״א ע״כ וגם לאחר ביאורו של רש״י הק׳ הם לא נרתעו לפרש כפשוטו והאריכות בזה אך למותר וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק?

יז) (שם פסוק כ״ב) **הקול קול יעקב** ופירש״י שמדבר בלשון תחנונים ״קום נא״ אבל עשיו קנטוריא דיבר ״יקום אבי״ ע״כ והם כמובן בחרו להתעלם מפירוש זה, ולפרש דכוונת יצחק היתה על הכרת הקול גרידא, ובאמת כל המתבונן רואה את דרכו של רש״י שהמקרא הוא תורת האלוקים ולפי״ז הוא מפרש, והם בגישתם מתייחסים לחומש כספר סיפורים בעלמא ר״ל וע״כ הם מגשימים כל דבר, וכמו שלא יעלה על הדעת לפרש שיר השירים כפשוטו, כן איך יעלה על הדעת ללקט את כל הפירושים שמגשימים את החומש, והמפרשים שפירשו כן הם התייחסו לחומש כתורת האלקים ויש בהם פירושים שבטלים ברוב, אולם אינם משנים את המבט האלוקי על החומש, אולם הם בפירושם מלקטים באופן סדרתי את כל הפירושים שביחד הם משנים את המבט על החומש מספר תורת האלוקים לספר חולין ר״ל, ועי׳ באות י״ח.

יח) (פרק כ״ט פסוק י״ג) **וירץ לקראתו ויחבק לו וינשק לו** ופירש״י ״וירץ לקראתו״ כסבור ממון הוא טעון שהרי עבד הבית בא לכאן בעשרה גמלים טעונים ״ויחבק״ כשלא ראה עמו כלום אמר שמא זהובים הביא והנם בחיקו ״וינשק לו״ אמר שמא מרגליות הביא והם בפיו (ב״ר) ע״כ דהיינו רש״י מפרש לנו על פי המדרש, את פשוטו של מקרא דהרי א״א לפרש על רשע אחרת, והם בפירושם כ׳ וז״ל מעין זה מצאנו בלבן גם כשבא אליו אליעזר עבד אברהם וירץ לבן אל האיש החוצה על העין... ויאמר בוא ברוך ה׳, וכאן שהוא קרוב בן משפחה גם חבקו ונשקו ע״כ ופירוש זה אינו עיוות גרידא שהרי אם היחס לרשע והצדיק בפשוטו של מקרא הוא בשוה, אין זה פשוטו של מקרא אלא ״ביקורת המקרא״ נורא נוראות ועל כך להלן.

יט) (שם, פסוק י״ז) **ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה** ופירש״י שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשיו ובוכה, שהיו הכל אומרים, שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן הגדולה לגדול

והקטנה לקטן (ב״ב קכג ע״א) ע״כ על פירוש זה כבר כל ילד בגן לומד את זה, כמה קדושה כמה יראו״ש יש בזה, ואיני יודע איך אפשר להחזיק ביד את פירושם, וכי זה פשוטו של מקרא שהתורה באה לספר לנו את רמת היופי של אמותינו הק׳, לאה ורחל בצורה גשמית כזו, כללו של דבר החומש שלנו שאנו גדלנו עליו אין זה החומש של אותם אנשים הגם שהם חרדים אולם אנשי המזרחי בעלי ביקורת המקרא יכולים לשפשף את ידיהם בהנאה, שזכו שמלאכתם נעשית ע״י אחרים.

כ) (שם פסוק כ״ט) **ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי ״ואבואה אליה״** ופירש״י והלא קל שבקלים אינו אומר כן, אלא להוליד לולדות אמר כן ע״כ וגם בפירושם גם לאחר דברי רש״י הברורים האלו, לא ראו צורך לכל הפחות בפסוק זה לפרש את הענין כפשוטו איך שכותבים אפילו על קל שבקלים ובהתעלמותם מלפרש ענין זה עשו את יעקב אבינו ע״ה יותר גרוע מקל שבקלים, וכמדומה שכמעט דכבר אין צורך בדוגמאות וכל חד עין רואה את הריקבון שבפירושם שהוא ביסודו ובמגמתיותו.

כא) (פרק מ״ג פסוק ט׳) **וחטאתי לך כל הימים** ופירש״י לעולם הבא, והם פירשו על עולם הזה, כל ימי חיי, וציינו למקור את אברבנאל, ומבלי לבדוק את המקור, נשאלת השאלה מדוע הם בחרו את הפירוש של העולם הזה ולא לעולם הבא, מדוע זה נראה להם יותר פשוטו של מקרא מפירש״י, האם הם היו רואים רופא רץ עם סכין לחדר ניתוחים הם היו מפרשים שהוא הולך לרצוח או הולך להציל, וא״כ מדוע הם העדיפו לפרש את הפשוטו על העוה״ז ולא על העוה״ב, אם לא בהכרח שיש כאן פגם בשורש דהכותב אינו רואה את החומש כספר תורת האלוקים, שאחרת אין היגיון מדוע כאן וכן באופן שיטתי נראה לו לפרש תמיד בצורה הכי גשמית שניתן לפרש, דהלא פשוט, שאם בבסיס היה ברור לו שזה ספר תורת האלוקים, לא יתכן שהיה מבאר באופן שיטתי באופן גשמי, דהלא ברור שהפשוטו של ספר תורת האלוקים הוא גבוה מעל גבוה ולא ניתן כלל לפרש באופן שיטתי באופן גשמי, ולא בכדי זכה רש״י להיות רבן של ישראל ובפרט בפירושו על התורה ורבו גם רבו מפרשיו, ופשוט בעיני שהכותבים את הפירוש הזה ״פשוטו של מקרא״ שעוקר מן השורש באופן סדרתי את היסודות בביאור פירש״י והאמונה הם בגדר ״וחטאתי לך כל הימים״ עוה״ז ועוה״ב ה״י.

זכורני כד הוינא טליא, איך לימדונו את ברכת יעקב לשבטי י״ה, את המנגינה העריבה, את יסודות פירש״י, מי למד בחיידר ואינו זוכר זאת, והנה לא יאומן כי יסופר, איך הם בפירושם ביקשו לעקור הכל, הס שלא להזכיר... ובזה החלי.

כב) (מ״ט, א׳) **...ויאמר האספו ״ואגידה לכם״ את אשר יקרה אתכם באחרית הימים**

ופירש״י ״ואגידה לכם״ ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה, והתחיל לומר דברים אחרים ע״כ, ובפירושם אין מענין הקץ כלום, הכל יבש, אלא שהוא אמר להם הקבצו ואגידה לכם את המאורעות אשר יקרו לכם, ״באחרית הימים״ בימי העתיד הרחוק ע״כ.

כג) (שם, ג׳) **ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני** ופירש״י ש״ראשית אוני״ היא טיפה ראשונה שלו, שלא ראה קרי מימיו (ב״ר) והם בפירושם ח״ו מלהזכיר ענין כה קדוש, אלא ראובן בני, אכן אתה בכורי, ראשון לכחי ואוני וכו׳, כ״כ יבש, ולפירושם כל אבא יוכל לומר את זה לבנו, וא״כ מה המיוחד ביעקב אבינו ע״ה שאמר כן, ועי׳ ביבמות (עו ע״א) אטו כו״ע יעקב אבינו הואי דכתיב ביה כחי וראשית אוני שלא ראה קרי מימיו.

כד) (שם, ו') **"בסדם" אל תבא נפשי "בקהלם" אל תחד כבודי** ופירש"י על שם העתיד בסודם זה מעשה זמרי בקהלם כשיקהיל קרח, והם כמובן בפירושם לא יכתבו על שם העתיד, באם ניתן לפרש על שם העבר מעשה שכם, אפילו שזה כפל לשון

כה) (שם) **כי באפם הרגו איש וברצונם עקרו שור** ופירש"י "כי באפם הרגו איש", אלו חמור ואנשי שכם, ואינן חשובין כולם אלא כאיש אחד וכו' זהו מדרשו, ופשוטו, אנשים הרבה קורא איש כל אחד לעצמו וכו' "וברצונם עקרו שור" רצו לעקור את יוסף שנקרא שור וכו' והם בפירושם כי בכעסם הם הרגו איש (אנשים אנשי שכם) וברצונם לבד, לא עם רצוני והסכמתי, גם הוסיפו עוד ושללו את מקניהם עקרו ולקחו מהם כל שור ע"כ עדיף להם לפרש שיעקב אבינו ע"ה הקפיד על השלל בנוסף להריגת אנשי שכם מאשר לפרש כפירש"י שרצו לעקור את יוסף.

כו) (שם, ט') **גור אריה יהודה** ופירש"י על דוד נתנבא בתחילה "גור, בהיות שאול מלך עלינו, אתה היית המוציא והמביא את ישראל, ולבסוף "אריה" כשהמליכוהו עליהם, וזהו שתרגם אונקלוס "שלטון יהא בשרויא" בתחילתו. **מטרף** פירש"י ממה שחשדתיך בטרוף טרף יוסף חיה רעה אכלתהו, וזהו יהודה שנמשל לאריה, **בני עלית** פירש"י סלקת את עצמך ואמרת מה בצע וגו' לפיכך **כרע רבץ וגו'** בימי שלמה תחת גפנו וגו' ע"כ. והם בחרו לפרש כאן כהרשב"ם והוא מפני שלדידם פירושו יותר פשטני ובפרט שאין בו שום דבר על העתיד, וזהו לחם חוקם, וכמובן שהם אינם מביאים את הרשב"ם כלשונו אלא בלשונם בצורה חולית יותר וזה לשונם לפי שהאריה הוא המלך והגיבור בין החיות, לכן ממשיל את יהודה כאריה בגבורתו ובמלחמתו, "גור אריה" הוא אריה צעיר ולביא הוא אריה בוגר, אתה יהודה תהיה גיבור ולוחם כמו גור אריה העולה מן הטרף וכו' [הם אינם מבארים מדוע נמשל כגור אריה, וז"ל הרשב"ם כמו והנה כפיר אריות, הנער קרוי גור כדכתיב בתוך כפירים רבתה גוריה, לפי שהוא קל וגבור יותר מאריה זקן, ממשיל את יהודה לגור אריה].

כז) (שם, י"א) **אסרי לגפן וגו'** רש"י פירש כפשוטו, דזהו נבואה על השפע העתידי, ולאחמ"כ מביא שאונקלוס תרגם במלך המשיח, והם כמובן הלא צמודים לפשוטו של מקרא לשיטתם, והם לא יביאו פירוש זה באם ניתן לפרש יותר פשטני.

כח) (שם, י"ג) **זבולון לחוף ימים** רש"י מביא שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר, והם עוסקים בתורה, הוא שאמר משה שמח זבולון בצאתך וישששכר באהלך, זבולון יוצא בפרקמטיא, וישששכר עוסק בתורה באהלים, והם בפירוש כמנהגם מתעלמים מזה, והגדילו לעשות את יששכר כחולי חולין וכדלהלן.

כט) (שם, י"ד) **יששכר חמור גרם רבץ בין המשפתים** אבל יששכר לא יהיה כזבולון אחיו היוצא חוץ לתחומו לסחור עם שאר הארצות, אלא כמו חמור חזק בעל עצמות העובד במקומו הקבוע, ורובץ בין משאותיו, כך יהיה יששכר עובד את אדמתו במקום נחלתו ע"כ ורש"י פירש **יששכר חמור גרם** חמור בעל עצמות "סובל עול תורה" כחמור חזק שמטעינין אותו משא כבד ע"כ והלא כל הרואה משתומם עד כדי כך מדוע הם בחרו לקחת את יסודי היסודות שכולנו גדלנו עליהם, ולהפוך את המקרא לחולי חולין באופן הגשמי ביותר שניתן, והם הגדילו לעשות בהמשך.

ל) (שם, ט"ו) **ויט שכמו לסבול** דרש"י פירש "עול תורה" ולאחמ"כ הביא עוד פירושים, והם מפרשים והטה את כתפו לסבול את עבודת האדמה בארץ נחלתו, ולאחמ"כ הם כותבים בסוגריים [וחכמינו

ז״ל דרשו שמנוחת יששכר תהיה יותר מכך שאף לא יצטרך לצאת אל השדה וישב רק באהלה של תורה לעסוק בה תמיד וכו׳].

והאמת דאין אני רואה צורך להאריך בזה, שכל אחד יכול ללקט את עלוני המזרחי שמתגלגלים בבתי כנסיות ל״ע וימצא שם ״פשוטו של מקרא״ לא פחות מהודר ממה שהם מפרשים ה״י.

ולאחר כותבי כ״ז הראוני שזכיתי לכוין לדעתו הגדולה של אבי כל גודרי גדר דאל אבי בעזרו, שכל משׂ״כ בעניותינו באריכות, כבר כתב בתמצית את שורש הענין, בכמה שורות בודדות (במכתבים ומאמרים ח״ד מכתב כ״א) וז״ל: הנה בדורנו דור היתום, להכריע כפי קטנות דעתם בפירושי הראשונים דלא כרש״י, כפי שכל המחבר, וגם מכניסים שם מפירושי האחרונים כפי הכרעת שכל המחבר מה ללקט **וקובעים שזה פשוטו של דבר דלא כרש״י** וזהו המומלץ ללמד לתלמידים, והיא פירצה נוראה, אשר היתה צריכה להחריד לב כל שומע, כי אחריתה מי ישורנה וכו׳ עי״ש במכתב המלא.

ובדבר השאלה אם ספר זה הוא בר תיקון

הנה בשו״ת אגרו״מ יור״ד (ח״ג סי׳ קט״ו) כ׳ תשובה בעני״ז למרן הגרש״ז אויערבך זצ״ל, ומוכיח מהגמ׳ בשבת בטוטו״ד שספר שנמצא בו כמה דברי אפיקורסות הוא אינו בר תיקון וצריך לבערו מן העולם, וע״ע במשׂ״כ ביור״ד (ח״ב סי׳ קל״ז) [וע״ע בשו״ע או״ח סי׳ ל״ט סעיף ד׳, וסי׳ של״ד סעיף כ״א וביור״ד סי׳ רפ״א סעיף א׳].

איברא דבנידו״ד אין צריך להגיע לכ״ז שפירוש זה מלא בניצוצי אפיקורסות, והוא אינו בר תיקון, שזה מהותו של החיבור בין בתוכנו ובין בסגנונו.

ובדבר השאלה אם הכותבים יכולים לחזור בתשובה על כך

בספר מחשבת זקנים (ח״ד עמוד קצ״א) כ׳ דא״א לעשות על כך תשובה, דהרי הדפיסו והפיצו עותקים רבים ביותר, והאיך יעשו תשובה במצב כזה, כבר אינם יכולים לשוב, ועל כיו״ב נאמר במשלי (ב׳ י״ט) ״כל באיה לא ישובון״.

ובמכתבים ומאמרים איכא ״הוספה לענין הנ״ל״ וז״ל אחרי שכתבנו [מרנן הגרא״מ שך ז״ל והגרי״ש אלישיב ז״ל] הודיע לנו המחבר שחוזר מפירושו על החומש... ולא ימשיך עבודתו זו, אולם דעתינו שזה מעוות ״שלא יוכל לתקון״ יען והרבה טופסים המודפסים כבר פוזרו לרבים ואין להחזירם וברוב הימים שוב יתחילו להדפיסם, ע״כ אמרנו שמוכרחים להתריע ברבים ולהזהירם באזהרה חמורה, כי יש בזה שימת יד ח״ו בקדשי הקדשים שיסוד אומתנו היא התורה הקדושה עם דרך הלימוד שנמסרה לנו מרבותינו הקדושים הוא פירוש רש״י הקדוש ועוד וכו׳ עי״ש.

וכן אי אפשר להתעלם מהעיצוב החדש של העימוד, שהלא רש״י קנה את מקומו הנצחי מתחת לפסוקי התורה, והם סילקו את פירש״י לעמוד השני ומתחת לפסוקי התורה הם שמו את פירושם, שמדין זה לבד ספר זה צריך ביעור ללא שום טעם נוסף למבין, דהלא דבר זה מבהיל ומזעזע כל מי שעדיין נשאר לו רגש יהודי טהור, ועי׳ ביבמות (קב ע״א) אם יבא אליהו ויאמר וכו׳ אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל.

ובספר כתבוני לדורות [קובץ אגרות וכתבים ממרן הגאון רבי יוסף שלו׳ אלישיב זי״ע, עמוד ס״ז] כ׳ וז״ל ובמה שכינו ״החומש המדויק״ הוסיפו עוד חדשות שעל ״מקומו הנצחי של פרש״י״, קבעו פירוש בשם ״פניני רש״י ומדרשים״ השמיטו רובו של פירש״י, והחליפו מדרשי רש״י במדרשים אחרים שבחרו הם, והוא דרך המשכילים מאז, ואוי לדור שכך עלתה בימיו שכל איש עושה הישר בעיניו, ויש לפרסם הדברים שלא יגררו בשיטתם ע״כ ובאו בזה על החתום מלבד מרן הגרי״ש ז״ל מרנן רבי שמואל אויערבך ז״ל רבי מיכל יהודה ליפקוביץ ז״ל רבי ניסים קרליץ ז״ל שהוסיף בכת״י ג״א מצטרף נגד הפירצה, רבי א.ל. שטיינמן ז״ל רבי יהודה שפירא ז״ל רבי מ.ש. שפירא ז״ל, ולהיבדל לחיים טובים רבי חיים קנייבסקי שליט״א, ע״כ.

ובניד״ד עשו מעשה הרבה יותר חמור עשרת מונים שלא החליפו מדרשי רש״י במדרשים אחרים שבחרו הם, אלא שבחרו דרך לעצמם לגשם את המקרא, וזה הפשוטו לשיטתם רח״ל, וכנ״ל ואם מצאו לעצמו גיבוי מאיזה ראשון ציינו אותו למקור [כמובן בנוסח שלהם] ואם לא מצאו מקור רק באחרון, ציינו לאותו אחרון וגם כתבו ביאורים מדעת עצמם מלבד שגם יש שבראשונים שציינו למקור הם סילפו והוסיפו וגרעו מפירושם עד שפנים חדשות באו לכאן, כך שאין לזה פנים וכמש״כ.

אשר עלה בידינו מכל הנ״ל

א. חיבור זה הוא היפך מסורת לימוד ״פשוטו של מקרא״ על פי פירש״י.
ב. חיבור זה מגשם את המקרא באופן סדרתי.
ג. חיבור זה הוא [על גבול] ביקורת המקרא, ויש בו ניצוצי אפיקורסות.
ד. חיבור זה אינו בר תיקון, וצריך לבערו מן העולם.

ואין אלא לסיים שיתן ה׳ שהכותבים בעצמם יבערו ספר זה מן העולם, ויתמו חטאים ולא חוטאים.

מנאי הכותב בצער, אסקופה הנדרסת
עבד לעבדי ד׳
חיים רוטר

בס"ד

העיקר הוא פירוש רש"י

לא לנו לדבר במעלת פירוש רש"י, ומכל מקום נעתיק מקצת מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים בזה.

ראשית נביא את ההלכה הפסוקה בטור ובשולחן ערוך (סימן רפה) לגבי הדינא דגמרא של קריאת שניים מקרא ואחד תרגום, כי הפירוש היחיד שיוצאים בו ידי חובה הוא פירוש רש"י:

וז"ל השולחן ערוך: "אם למד הפרשה בפירוש רש"י - חשוב כמו תרגום. וירא שמים יקרא תרגום וגם פירוש רש"י".

וכבר הפליגו בזה רבותינו הראשונים והאחרונים, וכדלהלן:

<u>רבינו תם</u>

החיד"א בשם הגדולים (אות ש, לה) כותב כך: "ושמעתי מפה קדוש רב מופלג שקבל מרבו, דרש"י התענה תרי"ג תעניות קודם שכתב פירוש התורה. והיה אומר רבינו תם נכדו, מה שפירש אדוני זקני הש"ס אף אני אעשה זאת. אבל פירוש המקרא לית בחילי כי לא אוכל עשוהו".

<u>הרשב"ם</u>

הרשב"ם בפרשת פקודי (מ, לה) כותב: "ואשר שם לבו לדבר יוצרינו אל יזוז מנימוקי זקני רבנו שלמה, ואל ימוש מהם, כי רוב הלכות ודרשות שבהם קרובים לפשוטי המקראות ומיתורם או משינוי הלשון יש ללמוד כולם".

<u>הרמב"ן</u>

הרמב"ן שכן חיבר חיבור על התורה, כתב בהקדמתו בהאי לישנא:

"ואשים למאור פני נרות המנורה הטהורה, פרושי רבינו שלמה עטרת צבי וצפירת תפארה, מוכתר בנימוסי במקרא במשנה ובגמרא, לו משפט הבכורה, בדבריו אהגה, באהבתם אשגה, ועמהם יהיה לנו משא ומתן דרישה וחקירה, בפשטיו ומדרשיו וכל אגדה בצורה, אשר בפירושיו זכורה".

<u>החזקוני</u>

החזקוני בהקדמתו כותב: "ואני אין אני כמשיב על דברי רבינו שלמה, אלא כמוסיף על דבריו ירבה הקל שלומו".

<u>רבינו בחיי</u>

רבינו בחיי בהקדמתו כותב: "דרך הפשט. אזכיר ואשמור כאישון. שם אכתוב מבחר דעות הראשונים, הרבנים האדירים, מאור הגדול רבינו שלמה ז"ל, והפטיש החזק רבינו חננאל. כל אחד מהם סיני ועוקר הרים, בדבריהם אאיר את עיני ואענדם עטרות לי".

<u>מהרי"ל</u>

המהרי"ל (תשובות חדשות סי' קפה) כותב: "פירוש רש"י נכתב ברוח הקודש וה' נתן בפיו את המילים הנכונות".

<u>של"ה</u>

השל"ה הקדוש (שבועות דף ל) כותב: "כי בכל דיבור ודיבור של רש"י יש בו עניינים נסתרים מופלאים, כי חיבר החיבור שלו ברוח הקודש".

<u>הגר"ח מבריסק ועוד</u>

בתקנות גדולות (אות ח) שיסדו הגר"ח מריסק והגרא"ח מייזל והגר"י שלויפר מסלונים כתבו: "והלימוד יהיה חומש על פי רש"י, למען יופח באפם נשמת חיים של תורתנו הקדושה ליראת השם".

<u>רבי נתן מברסלב</u>

וכ"כ רבי נתן מברסלב (ליקוטי הלכות, תפילה, ד, ז): "ועל כן באמת אין צריכים ללמוד מקרא כי אם עם פירוש רש"י לבד".

<u>החפץ חיים</u>

כתב רבינו החפץ חיים זצ"ל (בסוף ס' חומת הדת): לפי החינוך האמיתי המחוייב כדת שנהגו אבותינו, שמלמדים עם הנער כל ה' חומשי תורה עם פירש"י - שבו מתבאר פשוטו של מקרא ע"פ מוסדות תורה שבע"פ המסורה לנו, המבארת לנו כל מצוה ומצוה שבתורה כהלכתה ע"פ הקבלה, נשתרש בלב הנער עכ"פ מידיעת בית רבן, כל מצות התורה - האסור והמותר, האזהרות והעונשים, המידות הקדושות ויסודות האמונה בהשגחת ה' ונפלאותיו, הכל נכנסין ונשרשין בלב הנער... למדו את בניכם חמשה חומשי תורה עם פירש"י וראשונים, כמו שנהגו אבותינו מעולם".

<u>החזון איש והרב מבריסק</u>

מעשה עם מרן הגרי"ז מבריסק זיע"א, שגער במלמד שלימד בחדר את הפסוק של "או ירה יירה" דלא כפירש"י, הגם שהמלמד לימד כהרשב"ם (!). (ראה עובדות והנהגות לבית בריסק חלק ג עמוד קל. והקדמת ספר שערי אהרן כנ"ל גם בשם החזון איש).

<u>המשגיח דמיר רבי ירוחם ליאוויץ</u>

בכינוס מחנכים אמר הגרי"מ פיינשטיין:

"עלינו ללמוד כפי שמסורה בידינו מאבות אבותינו. ילד היונק חלב עם חלב עמו "חומש עם רש"י" נפשו מכילה כבר יסודות איתנים של אמונה וקדושה, מה שאינו כן במי שחסר יסוד ראשוני זה.

"נהירנא, כאשר למדנו בישיבת מיר והתחילו להגיע בחורים מאשכנז ומאמריקה, התחיל המשגיח רבי ירוחם ללמד הוא עצמו ברבים חומש עם רש"י. והסביר כוונתו, לפי שבארצות אלו לא נהגו ללמוד עם דרדקים בשיטה המקובלת, וממילא נחסרו מהתלמידים אותם היסודות ועיקרי האמונה שקולטים ילדי החדר בנוסח הישן הלומדים בשופי חומש עם רש"י, וחיסרון היסודות האלו ניכר בכל הליכותיהם ובהבנת התורה בכל הדרגים. לכן בא להשלים חסרונם.

"לימוד זה מקדש ומטהר את הילד, מזכך מוחו וליבו, מבליע בדמו שורשי אמונה ויהדות אמת. ועוד עניין מופלא קשור בו, שמחדד שכלו של הינוקא ומכשירו לגדלות בתורה.

"היחס שלנו אל פירש"י אינו כפשוטו. הפשט בתפיסתנו אינו מה שקרוי בפי הבריות 'פשט', כלומר 'הבנה ריאלית' של שכל אנושי בלי מסתורין. אלא הפשט מעורה אל שאר חלקי התורה בקשר אמיץ, ואשר רק יחדיו המה מהווים שלימות אחידה.

"ומכלל הן אנו שומעים לאו: פשט שלא יונק התורה, הוא שקר ודאי.

"והנה רש"י הקדוש הועידתו ההשגחה העליונה כמפרש התורה. היו לרש"י עשר ידות בכל פרד"ס התורה, ובחיבורו זה נתכוון לחלק הפשט, ועל פי יסודות תורה שבעל פה, כלשונו 'ואני ליישב פשוטו של מקרא באתי'. אבל גם הפשט שלו נחצב מרוח הקודש.

"אנחנו ואבותינו, כל הדורות המושרשים בתורה, כל תג ברש"י יקר וקדוש לנו. אנו טובלים כולנו במעיינותיו. הרי כל מילה ברש"י מכילה ים של יסודות התורה, יסודות של אמונה והשקפה, של חכמה נבואית, של מידות וקדושה".

(הדברים נאמרו בכינוס בבני ברק מטעם הסתדרות מורי אגו"י ד' סיון תשל"ג, נרשמו בשעתו על ידי הסופר הרב אהרן סורסקי והובאו במלואם במאסף 'ישורון' כרך יד, עמ' תרא ואילך).

בירור והסברה נגד החומש פשוטו של מקרא

תורה תורה חגרו שק

אוי להם לבריות מעלבונה של תורה

כאשר קמו אנשי לצון לפרש התוה"ק כפשוטו וחיברו פירוש מדעתם הנכזבה וקצצו בנטיעות רח"ל והכל בדעתם מה לרחק ומה לקרב ומה לפרש, ובלי הסכמות כלל רק הלכו במרמה והכניסו הסכמות של רש"י כפשוטו להטעות הציבור שההסכמות הם גם על פשוטו של מקרא, שלא היו הדברים מעולם שכל ההסכמות הם רק על רש"י כפשוטו, ויש בזה זיוף איום ונורא שמראה כל המציאות שפחדו ליקח הסכמות ורק הטעו העולם כולו בשקר, וב"ה שסוף סוף נתגלה קלונם וקישטא קאי ורבים וטובים רבנים חשובים יצאו לגלות פניהם, שמפרשים בפירושם מקרא מלא ופשוטו של מקרא הרבה פעמים אין מספר מינות ועם הארצות כפי שבדו מלבם, ובכוונה תחילה להוציא כל נשמת התורה ולמעט הנסים בכל מה דאפשר. ואף כשתולין עצמם באילן גדול הוא הרבה פעמים או שקר או עם הארצות. ולדוגמא:

א. ויקח מאבני המקום, פירשו "אחד" מאבני המקום.

פוק חזי מה כתב רבינו המהר"ל נגד זה בגור אריה, וזל"ק, ויש מפרשים מאי מאבני המקום, אחד מאבני המקום, **ואלו האנשים מצאו תורה של הפקר לפרש בהם כרצונם,** כי אף הדיוט אינו מדבר כדברים האלו, דמאחר שלא לקח רק אבן אחד לא הוה לי' למיכתב רק ויקח אבן וכו' ודבר זה ברור למשכיל **רק מפני שרדפו אחר פשט הכתוב נהגו בתורה הפקר,** אבל חכמי האמת פירשו האמת כי נתקבצו כל האבנים אל מקום אחד זה אומר עלי יניח צדיק וכו' עכ"ל.

ב. ויצא יצחק לשוח בשדה, ידוע דברי הגמרא (ברכות כ"ו:) שאין שיחה אלא תפילה, שתיקן יצחק אבינו ע"ה אז תפילת המנחה, וכן תרגום אונקלס לצלאה, והם פירשו שהלך לטייל בין השיחים והאילנות, שהם נגד דברי חז"ל הנ"ל, ועי' מהרש"א בברכות שם שמדייק מלשון הגמ' שמילת לשוח אינו אלא תפילה דוקא ואינו סובל שום פירוש אחר.

ג. ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים, פירשו וז"ל, כלומר הם יעלו ויטפסו גם על גופי בני אדם כגון על הראש ובין הבגדים (א"ע), ע"כ. ורק אח"כ מביאים פי' רש"י "בסוגריים".

והנה המקור שמביאים מהאבן עזרא, הוא שקר וכזב, שלא נכתב זה באבן עזרא כלל כלל לא, ותולין האפיקורסות שלהם באילן גדול. ונשאלת השאלה, האם בלשון "ובכה" יותר מטעים הפשט כמו שהם מפרשים? הלא "ובכה" פירושו "בתוכך" ולא "עליך"? וזה מביאים לעיקר הפירוש יותר מרש"י וחז"ל שפירשו שבתוך מעיהם היו נכנסין ומקרקרין, ובאמת זהו פשוטו של מקרא בלשון "ובכה", ועכ"ז לא פירשו כן רק אח"כ בסוגריים.

ד. ובתנוריך ובמשארותיך, פירשו גם "בכלי המאכל" הם יכנסו כגון בתנורי האפיה ללחם ובקערות ללישת הבצק, ולא מביאים אף ברמז כל דהו דברי חז"ל שנכנסו הצפרדעים במסירת נפש לתוך התנורים החמים לקיים מצות בוראם שממנו למדו חנני' מישאל ועזרי' ק"ו למסור נפשם לקפוץ בתוך האש, וזה לשיטתם שבפסוק ובכל נפשך לא פירשו הפשט הפשוט שפירש"י מחז"ל אפילו הוא נוטל את נפשך.

ה. וינער ה' את מצרים, ופירשו בפירושם מקרא מלא, וינער השמיט והשליך, ובפשוטו של מקרא פירשו וינער וכו' כשמחנה מצרים מנוערים נשמטים כולם מעל סוסיהם ורכבם.

הנה המקור שלהם מביאים מספורנו, והספורנו לא כתב זה כלל, רק כתב וז"ל, שניער אותם מעל "המרכבות" אל קרקע הים, ולא מדבר כלל מהרוכב על הסוס רק מיושבי המרכבות. ופירושם בשקר יסודם והוא בפירוש נגד חז"ל במכילתא שמביא רש"י עה"כ סוס ורוכבו רמה בים, שניהם קשורים זה בזה והמים מעלין אותם לרום ומורידין אותם לעומק ואינן נפרדין ע"כ. והרי שלא נשמטו מהסוסים רק היו קשורים יחד כל הזמן ואפילו בתוך הים ברום ובעומק בדרך נס ופלא.

ו. בפרשת שלח וישאוהו במוט בשנים, שפירש"י עפ"י הגמרא בסוטה בשני מוטות, והם פירשו, בשני אנשים.

ז. ועל הכלל כולו יצאו שפשטו ידם בעיקר, שפירשו על הפסוק אנכי ה' אלקיך שבעשרת הדיברות יסוד האמונה, שאם ח"ו מסופקים וכו' אז רק "לא מקיימים מצות עשה זו של אנכי ה' אלקיך", וזה לשונם השמאה: "וכל עוד שיש בלבו פקפוק בדבר הרי שעדיין לא קיים מצות עשה זו ואף על פי שאינו מגרע כלום ממצוות התורה ומקיים את כולן מתוך הספק", עפ"ל ורח"ל מאפיקורסות כזו, שצריך לקרוע קריעה על דברים אלו.

ואסור להביא יותר שזה כבר די והותר, וכהנה יש כשש מאות פעמים שהמשכילים הללו פשטו ידם בעיקרי הדת, חוץ מאלפי שיבושים שהכניסו בתוך דברי הראשונים שמביאים, ומי הם בכלל לעמוד במקום המפרשי התורה הקדושה ולהיות בעל פלוגתא של רש"י הק', אפילו כשיש להם איזה מקור בלי זיוף ועמי הארצות, ובפרט שהוא בלי הסכמות ונגד המסורה, ובודאי יותר טוב לא ללמוד בכלל חומש מללמוד פירוש מלא אפיקורסות, ושאני מינות דמשכי, וע"ז אמרו חז"ל (ברכות כ"ח:) מנעו בניכם מן ההגיון, ופרש"י אל תרגילום במקרא יותר מדאי. וכבר יש קול קורא מהגאון רבי חיים מבריסק זצוק"ל ועוד הרבה גדולים שלא ילמדו החומש רק עם פירוש רש"י, וכן נהגו בכל הדורות, ועד כמה הזהירו רבותינו ז"ל שלא ללמוד בכלל שום ספר בלי הסכמות שהמחבר ירא ושלם והכל הוא עפ"י התוה"ק, ובפרט על ספר שמפרש כל התורה כולה בלי הסכמה, ורואים בזה הרבה קרירות ושקר וליצנות על כל הקדוש לנו. פוק חזי מה שכתב רבינו החת"ס בדרוש לח' טבת דף ק"א ע"ב וזל"ק, **וחיות כן בהעתק התורה יוונית אז החלו עם בני ישראל לטעום טעם "פשוטו של מקרא", ומאז החל האפיקורסות להתנוצץ ולא אבו שוב שמוע בקול דברי חז"ל לפירושיהם, כאשר בעוה"ר עדיין מרקד בינינו,** עכל"ק. ופיהם הכשילם בקראם פירושיהם "פשוטו של מקרא" שמכוון לדברי החת"ס זי"ע. וכבר כמה חדשים שכל הגולה כמדורת אש נגד הספר הזה, ואין שום רב ומורה צדק שהתיר ללמוד בספר הזה, ואם הרב דומה למלאך ה' צבקות תורה יבקשו מפיהו ואם לאו אל יבקשו, ונזכה לקבל התורה כראוי בדרך המסורה לנו מדור דור בלי שום שינוי כלל לנו ולדורותינו עד ביאת משיח צדקינו בב"א.

בס״ד

מקצץ בנטיעות באנכי ה) אלקיך יסוד האמונה

בפשוטו של מקרא בפרשת יתרו עה״כ אנכי ה׳ אלקיך כותב: ״וכל עוד שיש בלבו פקפוק בדבר הרי שעדיין לא קיים מצות עשה זו ואף על פי שאינו מגרע כלום ממצוות התורה ומקיים את כולן מתוך הספק״.

הנה זה לשון הרמב״ם בפירוש המשניות מס׳ סנהדרין פרק חלק לאחר שכותב כל הי״ג עיקרי אמונה: וכאשר יאמין האדם אלה היסודות כולם ״ונתברר בה אמונתו בהם״ הוא נכנס בכלל ישראל ומצוה לאהבו ולרחם עליו ולנהוג עמו בכל מה שציוה הש״י איש לחבירו מן האהבה והאחוה וכו׳ וכשנתקלקל לאדם יסוד מאלה היסודות הרי יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורס וקוצץ בנטיעות ומצוה לשונאו ולאבדו ועליו נאמר הלא משנאיך ה׳ אשנא. עכ״ל.

נמצא שמי שיש לו ח״ו ספיקות באמונה, הוא לא רק אינו מקיים ״מצוה אחד״, ולא רק אינו מקיים ״מצות עשה של אנכי ה׳ אלקיך״, רק הוא כופר בעיקר ויצא מן הכלל ונקרא מין ואפיקורס וכו׳. ומי שכותב כן מראה בעצמו שהוא ג״כ מן האפיקורסים האלו!!! וצריך לקרוע קריעה על מה שכתב שמקיים כל התורה כולו מתוך הספק!!!